

વ્યક્તિગત તફાવત સંકલ્પના, ક્ષેત્રો, શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ

Individual Differences

મિતલ બાલધિયા

એસ.યુ.જી.કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન

વ્યક્તિગત તફાવત સંકલ્પના [Definition of Individual Differences]

- વ્યક્તિઓ વચ્ચે રહેલા એવા તફાવતો કે જે તેમને એકબીજાથી જુદા પાડે અથવા તેમની વચ્ચેનો ભેદ જણાવે તથા વ્યક્તિને તેની પોતાની રીતે અજોડ બનાવે તેમને મનોવૈજ્ઞાનિક ભાષામાં વ્યક્તિગત તફાવતો કહે છે.

-એસ.કે. મંગલ

- વ્યક્તિના શારીરિક આકાર અને સ્વરૂપ, શારીરિક કાર્યો, ગતિ શારીરિક સાથે સંકળાયેલી ક્ષમતાઓ, બુદ્ધિ, સિદ્ધિ, જ્ઞાન, રસ, વલણો, અભિયાગ્યતાઓ અને વ્યક્તિત્વ લક્ષણો વ્યક્તિ ગુણ જેવી બાબતોમાં માપન યોગ્ય તફાવતો જણાવવામાં આવ્યા છે.

-ટાયલર

- વ્યક્તિગત તફાવતોમાં વ્યક્તિત્વના એવા કોઈપણ પાસાંનો સમાવેશ થઈ શકે છે કે જેનું માપન થઈ શકે.

-સ્કિનર

વ્યક્તિગત તફાવતનો અર્થ [Meaning of Individual Differences]

- માનવીના વ્યક્તિત્વ પર અનેક પરિબલો અસર કરે છે. તેનું વ્યક્તિત્વ શારીરિક અને માનસિક ક્ષમતાઓ તથા વ્યક્તિગુણોના સંયોજનથી ઘડાય છે. જુદી જુદી વ્યક્તિઓની આવી તમામ ક્ષમતાઓ અને વ્યક્તિગુણો વચ્ચે રહેલા એવા તફાવતોને વ્યક્તિગત તફાવતો કહે છે.
- જનું માપન થઈ શકે.
- જેને જોઈ શકાય.
- આવા તફાવતોના આધારે એક વ્યક્તિને બીજી વ્યક્તિથી જુદી તારવી શકાય છે.

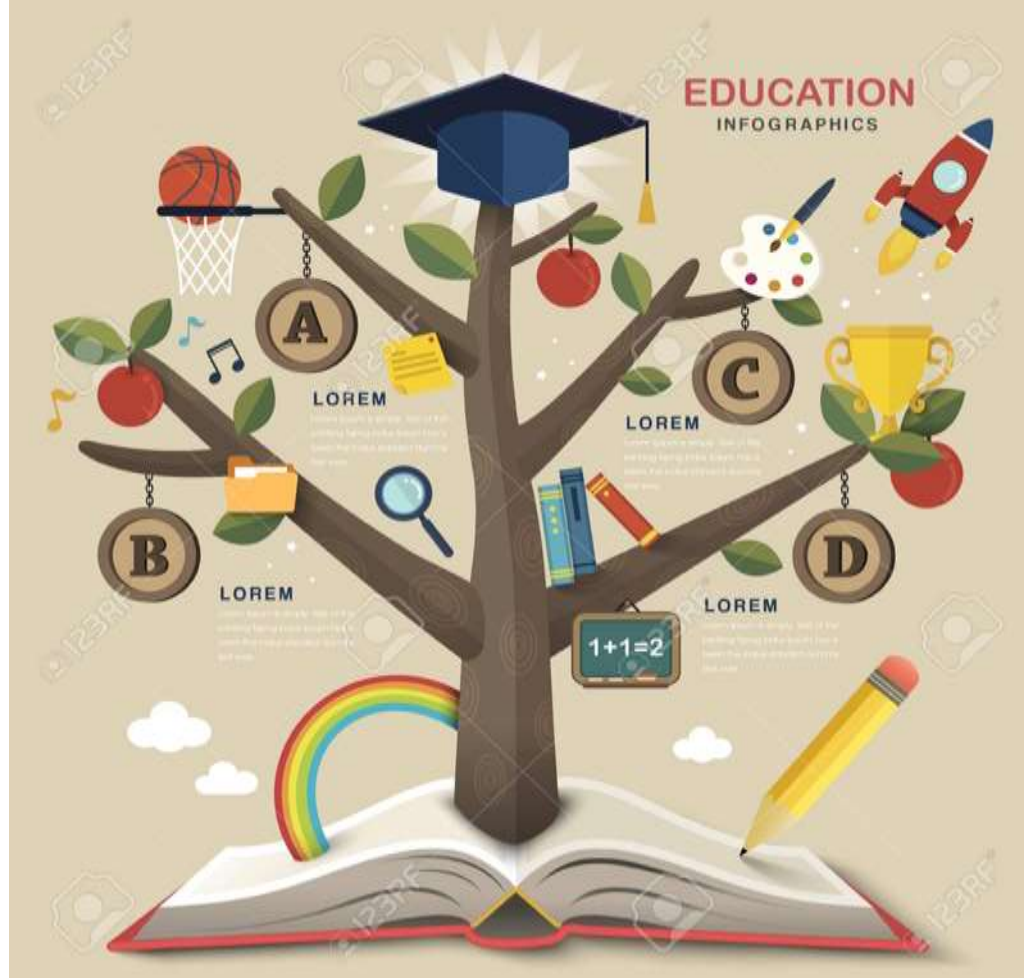
વ્યક્તિગત તફાવતના પ્રકાર [Varieties of Individual Differences]

- માનસિક તફાવત [Mental Differences]
- શારીરિક તફાવત [physical Differences]
- સાંવેગિક તફાવત [Emotional Differences]
- વિચારોમાં તફાવત [Differences in Thoughts]
- રૂચિમાં તફાવત [Differences in Interest]
- અભિયાગ્યતામાં તફાવત [Differences in Aptitude]
- વલણોમાં તફાવત [Differences in Attitude]
- અધ્યયનમાં તફાવત [Differences in Learning]
- સામાજિકતામાં તફાવત [Differences in Socialization]
- ગત્યાત્મક યોગ્યતામાં તફાવત [Differences in Motor Abilities]
- વ્યક્તિત્વમાં તફાવત [Differences in Personality]
- નૈતિકતા અને ચરિત્રમાં તફાવત [Differences in Moral And Character]

વ્યક્તિગત તફાવતોનું મહત્વ/ફલિતાર્થો

[Educational Importance/Implications of Individual Differences]

- અભ્યાસક્રમની રચના[preparation of Curriculum]
- વિદ્યાર્થીઓનું વર્ગીકરણ[Classification of the Students]
- અધ્યાપન પદ્ધતિની પસંદગી[Selection of Teaching Method]
- વ્યક્તિગત શિક્ષણની વ્યવસ્થા[Individual Coaching]
- બાળકોની રૂચિ અને અભિયાગ્યતાનો વિકાસ[Development of Pupils' Aptitude and Interest]
- શારીરિક ખામી પ્રત્યે ધ્યાન[Attention toward Physical Defects]
- લિંગ-ભેદ મુજબ શિક્ષણ [Education According to sex]
- સામજિક-આર્થિક દરજ્જા મુજબ શિક્ષણ[education According to Socio-Economic Status]
- વર્ગખંડમાં મર્યાદિત સંખ્યા[Limited Number of Students in Classroom]
- વર્ગખંડમાં શૈક્ષણિક સાધનોનો ઉપયોગ[Use of Teaching Aids in Classroom]
- ગૃહકાર્યમાં વિવિધતા[Variation in Homework]
- વધારાના વર્ગોની વ્યવસ્થા[Arrangement for Extra Classes]

વ્યક્તિગત તફાવતોના કારણો [Causes of Individual Differences]

- વારસો [Heredity]
- વાતાવરણ [Environment]
- ઉંમર [Age]
- બુદ્ધિ [Intelligence]
- આર્થિક પરિસ્થિતિ [Economic Condition]
- કુટુંબનાં સભ્યોનું શિક્ષણ [Education of Family Members]
- જાતિ [caste]